

DANIELA SÁČERDOŤOVÁ

STUJ
PŘI MNĚ

HOST

PROLOG

Persefona

Nejpodivnější, nejúžasnější den mého života, den, který změnil mé chápání života a smrti, začal jako každý jiný. Probudila jsem se do známého světa, usínala jsem zabalená v tajemství.

Celý život se zaměstnáváme, snažíme se ignorovat fakt, že si pro nás jednou, příliš brzy, přijde tma. Nekonečno nemůže do našich životů zapadnout tak, jak je, tak strašlivé, tak obrovské. Musíme ho omezit na určitou velikost, dělat milion každodenních maličkostí, které definují hranice naší reality — používat svých pět smyslů tak, jak se mají používat, dotýkat se věcí, vidět věci — věci, jež jsou skutečné a přítomné a nacházejí se na této straně existence, na straně žití. Tajemnému dáváme lidskou tvář; dáváme tvar něčemu, co je beztvaré.

Vymýšlíme rituály, abychom vytyčili své cesty, život a smrt spojujeme s obřady, děláme je pozemskými a nějakým způsobem uchopitelnějšími, pochopitelnějšími. Když se narodí dítě, nezabýváme se tím, *proč* je nyní ta malá duše tady, kde byla předtím a co zná... Novopečená matka se vrací z výpravy do neznáma a ze tmy na světlo s sebou přivádí dítě, oba jsou čistí a oblečení, upravení tak, jako by snad nikdy nebyli jinde... jako by ona právě nebyla v podzemí, ve tmě, kde se život a smrt dotýkají a prolínají.

A když někdo zemře, rodina může milosrdně zaměstnat svou mysl srdcervoucími maličkostmi, které se musejí udělat, když je po všem — květiny, jídlo, některé věci uchovat, jiné

rozdat —, a slzy padají na předměty, jež tu zůstaly: pantofle, hrnek, župan. Konejšíme se navzájem, držíme se pevně ruky, chytáme se teplé dlaně, ve které energicky proudí krev, cítíme ji pod kůží a je tak hlučná, tak zřetelná, že smrt rozptýlí.

Jak bychom mohli jen na vteřinu čelit tomu, co se *doopravdy* stalo — tomu, že tu někdo byl a najednou tu není, zmizel navždy, zmizel do neexistence —, aniž bychom padli na kolena a křičeli hrůzou, aniž bychom pomysleli na to, že jednou to potká i nás, že zavřeme oči a už je nikdy neotevřeme? Jak můžeme být někdy tak stateční a nahlédnout do hluboké a nesignifikátní, která nás čeká, a přesto žít dál?

Pokud je tedy tma to, co nás čeká.

Protože já teď vím, že není.

V ten den, který začal jako každý jiný, skončilo všechno předstírání a já nahlédla přímo do tohoto tajemství. Viděla jsem někoho, o kom jsem si myslela, že odešel, ale byl tu, stál přede mnou. Viděla jsem duši bez těla a ta duše se usmívala.

Možná jsem naivní, možná přede mnou stojí celá hromada důkazů, nauk a myšlenek svědčících o opaku, já ale věřím tomu, co mi před mnoha lety řekla má babička — že láska nikdy neumírá a že to, co na nás po smrti čeká, je láska, kterou jsme cítili, když jsme byli naživu. Že po strachu a bolesti přijde láska, která nás chytí, až upadneme.

To jsem se naučila jedné jarní noci v lese a od té doby se nebojím.

Ztráta dítěte

Eilidh

Ten den, kdy jsem přišla o své dítě, bylo báječné počasí, slunce svítilo, polovina města byla venku, na očích sluneční brýle a na tváři úsměv.

Šla jsem se projít, na sobě volně květované těhotenské šaty. Byla jsem teprve v desátém týdnu, na těhotenské oblečení bylo opravdu ještě brzy, ale já se už nemohla dočkat. Stavila jsem se v obchodě pro jídlo, vybrala jsem nějakou divnou kombinaci, myslím sardinky a kešu oříšky, protože jsem se neustále přesvědčovala, že mám chuť na jedno nebo na druhé. Ve skutečnosti jsem neměla. Jen jsem chtěla konečně říkat takové ty věci jako: „Jím teď jenom mango a steakovou omáčku a chutnají mi gumičky. To jsou šílené chutě, když jste *těhotná!*“

Těhotná.

Opravdu jsem byla těhotná. Teď se to zdá nemožné.

Chtěla jsem to zažít všechno; chtěla jsem pociťovat každý příznak, každou malou známku — ranní nevolnost, oteklé kotníky, oblečení velikosti stanu, probdělé noci. Chtěla jsem se smát tomu, jak obrovské je najednou moje spodní prádlo, a podle nějakého hloupého testu v časopise určit, jestli budu mít spíš kluka, nebo holku. Chtěla jsem procházet seznam jmen, vybírat vybavení do dětského pokoje a probírat výhody šátků oproti dětským nosítkům. Chtěla jsem nakupovat nátělničky, dupačky, čepičky, rukavičky a ponožky. Všechno bílé, dokud by ultrazvuk ve dvacátém týdnu neukázal, jestli

je to kluk, nebo holka. S Tomem bychom zbožně sledovali obrazovku a říkali: „Podívej, mává nám! Zdraví nás!“ Zavolali bychom přátelům a známým a sdělili jim, co budeme mít. Snímky z ultrazvuku bychom zarámovali a postavili na krbovou římsu. Tom by vzal jeden do práce a jeho kolegové doktoři, porodní asistentky a zdravotní sestry by se nad tím rozplývali a říkali by: „Ten... nebo ta... jsi celý ty!“ Samozřejmě se to nedá poznat, na těch snímcích není nic vidět, je to jen jedna z těch hloupostí, sladkých nesmyslů, které si lidé říkají, protože je příjemné si o nich povídat — děti na cestě na tento svět a všechna ta naděje a radost, kterou s sebou přinášejí.

Nejvíc ze všeho jsem ale chtěla cítit, jak mě dítě kope. Prý je to, jako kdyby se vám v bříše něco vlnilo, jako kdyby vám tam létal motýl. Chtěla jsem cítit Tomovu ruku na svém bříše, vidět, že je na mě hrdý a chová se ke mně něžně, ke své ženě, která mu dá syna nebo dceru.

Na tohle jsem čekala hodně, hodně dlouho. Ostatní ženy zatím přicházely do jiného stavu a nosily svá roztomilá bříška jako koruny, a já nosila džíny velikosti S a měla ploché břicho. Nesnášela jsem, jak jsem stále hubla místo toho, abych se zakulacovala, zaplňovala a zklidňovala.

Zoufale jsem chtěla být jako *omy*, těhotné ženy: moje sestra, kamarádky, kolegyně, kadeřnice. Dokonce i listonoš — tedy listonoška — mi každé ráno nutila své břicho, když jsem ji pozorovala, jak se kolébá naší ulicí nahoru a dolů a jak se nemotorně souká do červené poštovní dodávky. Pak mi řekla, že jí dali jinou práci, znáte to, kvůli zdraví a bezpečnosti, takže bude sedět u výdeje zásilek a sledovat, jak jí roste břicho. Říkala, ať se za ní zastavím, ať ji přijdu pozdravit.

Jako posedlá jsem zkoumala bříška ostatních žen, abych zjistila, jestli jsou tak hezky a pevně nabobtnalá, jak to bývá hned na začátku, když je bříško ještě malé, ale už viditelné.

Mučila jsem sama sebe, přesvědčovala se, že všechny ženy, *všechny* jsou těhotné, jen já ne.

Kdykoliv jsem narazila na kočárek, odvrátila jsem oči. Nevěřila jsem, že bych se ubránila tomu výrazu — tomu toužebnému, dlouhému výrazu, který matky poznají a očima na něj odpoví: *To je moje dítě*. Chtěla jsem být jednou z nich. Chtěla jsem, aby ostatním ženám zářily oči, když se podívají na moje dítě, a aby mi záviděly; cítila bych se jako královna celého světa, nejšťastnější žena na zemi. Jako moje sestra. V tom je ona expert. Katrina je o tři roky mladší než já. Obě milujeme děti, obě jsme chtěly být matkami už od dětství. Hrávaly jsme si na rodinu, staraly se o panenky, krmily je, ukládaly, vozily jsme je na procházky v růžových kočárcích. Nikoho nepřekvapilo, že jsme se obě rozhodly pro práci s dětmi: z ní se stala dětská sestra, ze mě učitelka v mateřské škole. Tedy pracovnice pro rozvoj dítěte, jak se tomu teď ve Skotsku říká.

Vdala se brzy, sotva skončila vysokou školu, a během šesti měsíců otěhotněla. Narodil se jí chlapec, roztomilý chlapec, můj nejmilejší synovec Jack. Když Katrina porodila podruhé — dvě holčičky —, já se snažila o první dítě už déle než tři roky. Pozorovala jsem svou sestru, jak je obě drží, každou v jedné ruce, oblečené do růžových dupaček a růžových čepiček, ty zmačkané obličej, a bylo mi litoostí zle.

Po Isabelle a Chloe — zatímco já jsem procházela druhým cyklem umělého oplodnění — přišla Molly. Molly byla mazánek, miláček nás všech. Další gratulace, další oslavy, další setkání, na kterých máma s tátou žertovali, že jedna dcera zajistí dostatek dětí pro nás obě.

Až na to, že tak úplně nežertovali. Věděli, s čím bojuju, jen nejsou moc... jak to říct... taktní. Někdo by řekl, že jsou tak trochu krutí. Ke mně rozhodně. Má sestra obzvlášť. Nemilosrdně mi neustále připomíná svou plodnost, tu bohatou úrodu

tvářiček, ručiček a prstíků, a to, jak moc ji její děti milují a visí na ní a jak je díky nim... důležitá.

A já jsem nedůležitá, neplodná, ruce bolavé prázdnotou. Prázdné ruce, prázdné srdce.

„Kdybys měla děti, věděla bys, jak mi je!“ zdůraznila se slzami v očích, když šel Jack poprvé do školy.

„Chtějí prostě svou mámu, co? Teta není totéž!“ říkala se smíchem, když mě jedno z dvojčat obešlo a běželo s odřeným kolenem za ní.

„Promiň, ne že bych to nedovolila, ale ona chce prostě radši mě,“ odpověděla mi, když jsem se zeptala, jestli bych mohla jít Molly uložit.

Totéž dával její manžel zažít Tomovi. Kruté vtipy, že střílí naprázdno, což navíc nebyla pravda — rozsáhlé testy ukázaly, že problém je na mé straně. Tom nejdřív předstíral smích, ale pak ztichl. Brzy si začal hledat výmluvy, proč nechodit na rodná setkání. Nemohla jsem mu to zazlívát.

Tom je doktor a je o pár let starší než já. Nebyla to žádná velká vášeň nebo něco podobného, byli jsme dobří přátelé, vycházeli jsme spolu a oba jsme chtěli děti. Tomovi bylo přes třicet a neměl dobré vztahy se svou rodinou, tak jsme doufali, že založíme vlastní malou rodinu a už nebudeme sami.

O dítě jsme se začali snažit hned po líbáncích. Po deseti letech, spouště testů a pěti pokusech o umělé oplodnění se to podařilo. Byla jsem těhotná.

Naše manželství ale bylo tou dobou v troskách. Tom se už dlouho s někým vídal. Já jsem byla tak vyčerpaná hormonálními injekcemi a vším, co s tím souviselo, že jsem neměla sílu to s ním probírat, natožpak proti tomu bojovat.

Z práce jsem odešla už před dvěma lety. Léčba ze mě dělala emocionální i fyzickou trosku a nemohla jsem si pořád brát volno. Celý den jsem pracovala s dětmi, musela jsem se

usmívat a být veselá a chápavá, zatímco srdce mi v jednom kuse krvácelo.

Nemluvě o těhotných matkách, se kterými jsem se musela potýkat. Chodily si pro děti, a když se k nim nemohly sehnout, aby jim vyzuly boty, říkala jsem: „Počkejte, já vám pomůžu,“ a ony se zasmály, poklepaly si na kulatá břicha a odpověděly: „Díky, omlouvám se, rostu každým dnem!“ A já otrávená závistí, vyčerpaná hormony, vyřízená probdělými, propoceními nocemi jsem jim musela jejich úsměvy oplácet.

Odešla jsem. Chtěla jsem věnovat všechnu energii svému jedinému cíli, jediné věci, na které záleželo.

Čtyřikrát se do mě pokusili vpravit naše miminka — říkají jim embrya, ale pro mě jsou to miminka. Čtyřikrát bez výsledku.

Nepotratila jsem, to ne. Nestalo se nic, ani náznak zduření nebo nějaký... jiný pocit. Necítila jsem nic, jako kdyby k tomu nikdy nedošlo, jako kdyby to celé byl jen můj sen, ta čtyři narozená miminka. Sen, který se na světle rozplyne, jak to se sny bývá — jako kdyby nikdy neexistovaly.

Proplakala jsem hodiny a hodiny, se sklenkou džusu — víno bylo během léčby zakázané — a svým nejlepším přítelem Harrym. Díky němu jsem nepřišla o rozum. Ve třinácti jsme se seznámili ve škole, v šestnácti jsme spolu pár týdnů chodili a pak jsme se rozhodli, že spolu líp vycházíme jako přátelé. Po roce všem oznámil, že je gay, což pořádně otrásl jeho otcem. Harry odešel ke své tetě a teprve po týdnu se jeho otec objevil u dveří a s uplakanýma očima ho požádal, aby se vrátil domů. Po tomto menším otřesu už Harryho život plynul hladce. Svého partnera Douglase potkal na vysoké škole a dodnes jsou spolu.

Když jsem prožívala peklo na zemi, Harry s Douglašem mi byli oporou a mnoho večerů se mnou strávili sledováním

seriálů a sentimentálních filmů a požíváním krevetových keksů a singapurských nudlí.

Plakávala jsem Harrymu v náručí a on říkával: „No tak, bude dobře, bude dobře...“ a já mu byla tak vděčná, že mé srdce přetékaló láskou k němu. Je pro mě jako vlastní bratr.

Když jsem mu řekla, že Tom někoho má, vrátil se ke svému starému já, ještě před svým *coming outem*, a zeptal se mě, jestli ho má jít zbít. Pak se vzpamatoval a navrhl, že Tomovi založíme profil na seznamce pro gaye a vyplníme telefonní číslo i e-mail.

„Ne, díky. Myslím, že to budu prostě ignorovat. Předstírat, že se nic neděje.“

„To nikdy nefunguje.“

„Já vím... ale teď nemůžu přestat. Procedura je objednaná za dva měsíce, nemůžu to zrušit, možná je to moje poslední šance!“

Vyšlo to. Napopáté to vyšlo.

Když jsem se upřeně dívala na modrý křížek na těhotenském testu, na jednu čárku sytě modrou a jednu váhavou, nesmělou a stěží patrnou čárku přes ni, sesunula jsem se po vykachlíčkované stěně na podlahu koupelny, zavřela oči a vychnutávala si to největší štěstí, jaké jsem kdy zažila.

Po dalších čtyřech testech a dalších čtyřech křížcích mi došla moč a propadla jsem nadšení.

Tom měl neuvěřitelnou radost. Na nějakou dobu přestal pracovat do noci, jezdit na víkendové sjezdy a schůzky a pracovat přesčas. Žila jsem v bublině štěstí, na dítě jsem se ale zatím neodvažovala připravovat. Bylo ještě brzy, nechtěla jsem to zakřiknout. Moje těhotenství označili za vysoce rizikové, neustále jsem musela chodit na kontroly, a nemohla jsem proto být v klidu.

Jednoho dne přinesl Tom nádhernou kolíbku z tepaného železa, natřenou na bílo. Byla úžasná.

„Patřila Evě,“ řekl a nesl ji opatrně dovnitř. Eva je dcera jeho nejlepšího kamaráda a našeho svědka. „Už nechtějí další děti, víš, tak mi ji dali. Objevili ji ve Skotsku, v nějakém městečku na Skotské vysočině. Říkal jsem si, že by se ti mohla líbit.“ Usmíval se. V tu chvíli to byl ten starý Tom. Muž, kterého jsem si brala.

„Líbí! Je nádherná! A je ze Skotska!“

Ve Skotsku jsem byla několik let jako dítě, když naši rodiče žili odděleně. Matka, sestra a já jsme odjely k babičce Floře do Glen Avich, městečka na severovýchodě.

„Jenom...“ začala jsem váhavě.

Zatvářil se zmateně.

„Říká se, že když se dá postýlka do dětského pokoje moc brzy, přináší to smůlu. Možná bychom ji zatím mohli postavit do podkroví.“

„Do podkroví? Tam by se zničila. Kromě toho, všechny ty věci kolem postýlek v dětských pokojích, černých koček a žebříků jsou pěkný nesmysly, to přece víš.“

„Jasně, jasně, já vím.“

Jistá jsem si však nebyla. Mozek mi říkal: „Ale no tak, Eilidh, nebuď hloupá,“ ale něco ve mně mi napovídalo: „Proč to pokoušet?“

„Eilidh,“ zasmál se Tom a zvedl kolíbkou, aby ji odnesl nahoru, „odkdy jsi pověřivá?“

„Nevím, prostě...“ Pokrčila jsem rameny. Neuměla jsem to vysvětlit.

„Nesmysl. No tak, pojd' se podívat.“

Vynesl ji nahoru po schodech a přenesl přes podestu — kolíbkou, která měla zůstat prázdná. Opatrně ji postavil do místnosti, ze které se měl stát dětský pokoj, pokoj, který tu už čekal roky.

„Tak. Nevypadá úžasně?“

Přikývla jsem a usmála se.

Snažila jsem se nemít strach, ale měla jsem ho.

Kolíbkou to samozřejmě nebylo. Nejsem tak pověřivá, abych věřila, že se to stalo kvůli ní. Nebylo to kolíbkou, nebylo to ani nákupem, který jsem v tom horku nesla domů, nebylo to ničím, co bych udělala já, tvrdil lékař.

Neměla bych si to dávat za vinu, řekl mi.

Ale ano, dávám, dávám si za vinu, že jsem nebyla dost silná a dítě nedonosila, nedala jsem mu šanci na život. Zklamala jsem své dítě a teď je po smrti.

Toho krásného slunečného dne před třemi měsíci, před celou věčností, jsem se zastavila na slovíčko u sousedky, pak jsem se rozloučila, otočila jsem se a přešla přes silnici směrem k domu. Pokračovala jsem dál, když vtom jsem uslyšela, jak za mnou běží, a ucítila jsem, jak mě chytá kolem pasu, jako by mě chtěla podepřít.

„Ukaž, já ti to vezmu, Eilidh, zlatíčko, tak je to lepší,“ řekla a opatrně mi brala nákupní tašky z ruky a vedla mě do domu, přičemž mě stále držela kolem pasu. Pomalu mi docházelo, že je něco v nepořádku, a pak jsem ucítila, jak mi cosi stéká po nohách, a nebyl to pot. Podívala jsem se a uviděla krev.

Kdybych měla syna, jmenoval by se Harry. Kdybych měla dceru, byla by to Grace.

Když jsem konečně doplakala, o tři měsíce později, zvedla jsem se z pohovky, dala si dlouhou teplou sprchu, poprvé za týdny jsem se oblékla a uvařila si čaj. Seděla jsem u kuchyňského stolu s telefonem, kroužkovým blokem a propiskou.

Tom byl na víkend pryč. Prý nějaký sjezd, jako kdybych neznala pravdu, jako kdybych byla hloupá.

Napsala jsem dva vzkazy:

Mami, tati,
na nějakou dobu odjíždím. Nebojte se, budu v pořádku.
Zavolám hned, jak se rozkoukám.
Eilidh

Tome,
naše manželství skončilo. Určitě víš proč, tvoje přítelkyně ale
není jediným důvodem. Přestalo to fungovat už před lety. Až
se zabydlím, ozvu se rodičům a budeš se moct ujistit, že jsem
v pořádku. Nehledej mě.
Eilidh

Pak jsem vzala mobil a napsala Harrymu:

*Na nějaký čas odjíždím. Nedělej si vůbec starosti, vážně, budu v po-
hodě. Nechávám tu telefon, ale hned jak budu moct, připojím se na
internet a napíšu e-mail. xxxxx E*

Vzkazy a mobil jsem nechala na kuchyňském stole a pečlivě
a s rozmyslem jsem si sbalila pár věcí.

Cítila jsem se prázdná. Jako mušle, vyschlá mušle, ve které
už nic není, která nemá co nabídnout.

Sedla jsem do auta a vydala se na cestu, aniž bych měla nej-
menší ponětí, kam jedu. Jen jsem věděla, že musím jet.

Na dálnici se začaly objevovat cedule s nápisem „Sever“.
Sever.

Najednou jsem pochopila, kam mě to táhne. Kam chtěla
ta nejniternější, nejtajnější část mého já jet, abych se mohla
uzdravit. Jela jsem dál, pořád dál, celé odpoledne i pod-
večer.

Když jsem přijela do Glen Avich, nebe bylo fialkové a kon-
trastovalo s černými borovými lesy. Pohled na obilný domek

s červenými dveřmi ve mně oživil milion radostných vzpomínek. Kdybych byla schopná emocí, cítila bych úlevu. Já ale byla otupělá.

Zaklepal jsem na Flořiny dveře. Už tu nebydlela, byla dávno po smrti — stále tu však žila moje báječná teta Peggy. Otevřela, a když mě uviděla, celou bledou a ztracenou a hubenou, zalapala po dechu.

Přicházel soumrak, čas, kdy obrysy ztrácejí svou ostrost a trochu se rozmazávají, jako by začínaly mizet ve tmě. Byla jsem jedním z těch mizejících obrysů. Měla jsem pocit, že by Peggy mohla otevřít dveře a najít na místě, kde jsem měla stát, jen obláček modrého chladného vzduchu.

Peggy se usmála, objala mě a vzala mě dovnitř, udělala mi horký, sladký čaj a mluvila se mnou tím nejlepším nářečím na světě, stejným, jakým mluvila má babička. Tou dobou už padla noc, a protože jsme byly hluboko v srdci Skotské vysočiny, byla černočerná tma.

Peggy mě odvedla do ložnice, do té, o kterou jsem se jako malá dělila s Katrinou. S vypětím všech sil jsem si oblékla pyžamo a vklouzla do postele. Teta mi přinesla hrnek čaje a nechala ho na nočním stolku. Zašeptala jsem *děkuju*, ale nemohla jsem se pohnout, každý kousek mého těla byl jako z olova. Zavřela jsem oči.

Skotsko do mě začalo pomalu, pomalinku prosakovat. Obklopilo mě a drželo — jeho zvuky a vůně mě konejšily, stejně jako když jsem byla malá.

Usnula jsem, v čistém povlečení a pod peřinou, která byla příjemně cítit zatuchlinou, tak jako jsou cítit věci babiček.

Spala jsem celých dvanáct hodin, po týdnech a týdnech probdělých nocí. Když jsem se ráno za svítání probudila, život mi připadal snesitelný.

Stěží snesitelný, pravda, ale snesitelný.

Zdalo se, že se mi snad podařilo právě včas zastavit proces
mizení. Možná nezmizím a nepřestanu existovat.

Možná mi život dává druhou šanci.